

АХБОРОТ ТЕХНОЛОГИЯЛАР ВА ТАЪЛИМ ЖАРАЕНИ: МУАММОЛАР, ИСТИҚБОЛЛАР ВА КАДРЛАР СИФАТИ

Хакимов Ўткир, Хакимов Муаттар

Избоскан тумани 15-сонли мактаб, Избоскан тумани 10-сонли мактаб

АННОТАЦИЯ

Данная работа посвящена проблеме поиска решения использования информационных технологий в процессе образования. Кроме того, рассматриваются различные аспекты и практические результаты в подготовке молодого поколения при помощи технических средств и программного обеспечения информационных технологий.

Ключевые слова: образование, документ, сеть, форма источников, качество образования.

ABSTRACT

This work is devoted to the problem of finding a solution to the use of information technology in the education process. In addition, various aspects and practical results in the preparation of the younger generation with the help of technical means and information technology software are considered.

Key words: education, document, network, form of sources, quality of education.

ANNOTATSIYA

Bu ish ta'lim jarayonida axborot texnologiyalaridan foydalanish yechimini topish muammosiga bag'ishlangan. Bundan tashqari, yosh avlodni texnik vositalar va axborot texnologiyalari dasturlari yordamida tayyorlashning turli jihatlari va amaliy natijalari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: ta'lim, hujjat, tarmoq, manbalar shakli, ta'lim sifati.

Хар қандай мамлакатнинг иқтисодий тараққиети, жамиятнинг маънавий ва билимдонлик даражаси, аҳолининг маданияти ва ижтимоий ҳолатини яхшилашга бир қатор омиллар ўзининг таъсирини ўтказди. Булар қаторига ишлаб чиқариш, таълим, янги технологияларнинг қўлланилиши, халқ хўжалиги соҳалари, таълим муассасаларининг ўзаро алмашинуви, экологик ҳолат, озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминланганлик даражаси сингариларни киритиш мумкин.

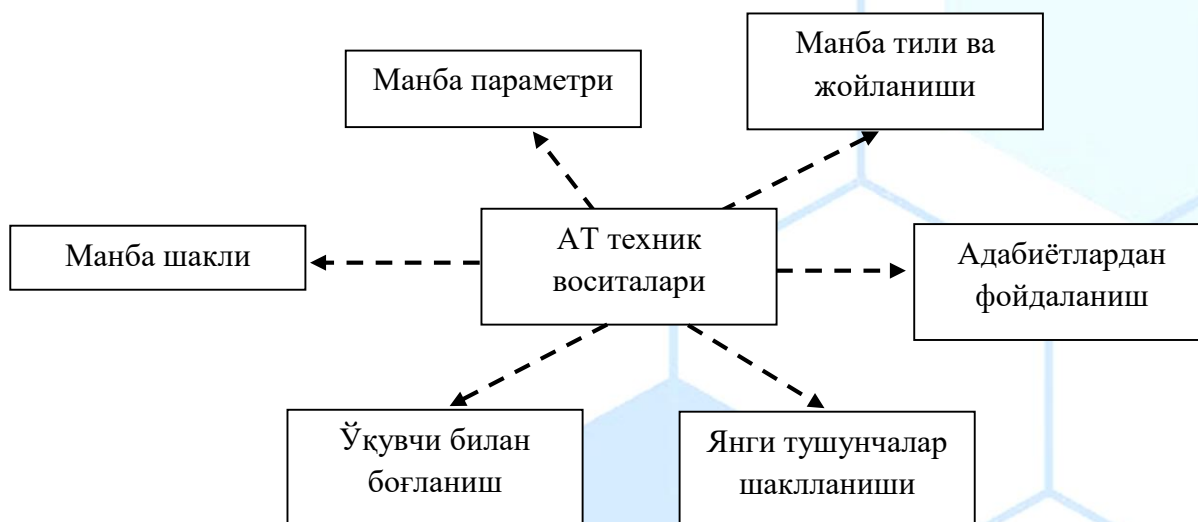
Ёш авлодни тарбилаш жараени ўз ичига қўйидагилар камраб олади: ижтимоий шароитларни яратиш, адабиётларнинг таъминоти, ўқитувчи кадрларнинг таъминланганлиги, ўзаро кадрлар алмашинуви, қайта тайёрлаш тизими, ўқувчиларнинг ижодий фикрлашини шакллантириш бошқалар.

Ўқув фанларни ўқитишда бир нечта омилларга эътибор қаратиш керак:

- ўқув материалларни тушунтиришда фаол ўйин технологиясини қўллаш,
- ўқувчининг руҳий ҳолатини ҳисобга олган ҳолда ўқув жараёнини ташкил этиш,
- фанлардаги назарий билимларни бошқа фанлар билан бойитилган шаклда тушунтириш,
- ўқувчи билан дарслардан кейин ҳам тўғараклар ташкил этиш, фанлар бўйича тажриба хоналарини яратиш ишлаш шакллари амалга ошириш.

Таълим жараёнида тезкор ютуққа эришиш фикрдан биров четланиш лозим. Чунки бунга эришишда қуйидагиларга эътибор беришимиз керак:

- ўқув жараёни самарали бўлиши учун фан ўқитувчилари ахборот технологиялардан кенгроқ фойдаланиши,
- ўқув манбалар ўтиладиган мавзуга мос равишда ўқувчига етказиб берилишида мавжуд тармоқ ва воситалардан фойдаланиш,
- дарсдан кейинги вақтда ўтилган мавзуларни ўқувчиларга қўшимча равишда янги манбалар орқали тушунтириш,
- ўқувчиларга мустақил ўрганиш учун мавзуларни бериш ва унинг бажарилиши назорат қилиш.

1-расм. АТ техник воситалар имкониятлари

Маълумот билан ишлашда ахборот технологиялари воситаларидан компьютер тармоқдан фойдаланиш, ўқувчиларга унинг ишлаши учун зарурий талаблари ва бир вақтда фойдаланувчилар учун белгиланган зарурий билим даражаси, ушбу техник воситалар билан ишлашни персонал аъзоларини доимий ўргатиш керак.

Бошқа омил сифатида ўқитиш жараенида ахборот технологияларнинг воситаларнинг қўлланилиши, улар имкониятларидан самарали фойдаланиш ўқитиладиган фанларнинг назарий билимлари амалий тушунчалари билан боғланиш ташкил қилиб, янги комплекс тушунчанинг шаклланиши асос бўлиб қолади. Ўрганишга ўқув адабиётларнинг янги шакллари кенг фойдаланишга кириш ижобий туртки беради. Адабиётларни ўқувчига етказиб бериш, уларнинг кенг кўламда фойдаланиш жуда қулайдир.

Таълим жараени самарадорлигини ташкил этиш бу жараеннинг ишлаб чиқариш билан боғлиқ ҳолда ўқувчиларнинг касбга йўналтириш ишлари олиб боришда, уларда ижтимоий фаолликни шакллантириш, янгича фикрлаш учун шароит яратиш сингари ижобий натижага эришилади.

Ишлаб чиқариш соҳаларида ўқувчиларнинг иштирокини ташкил этиш қуйидаги натижаларга эришиш имкони беради:

- фойдали кўникмаларни шакллантиради,
- меҳнат қилиш ва тажриба оширишга асос яратилади.

Ҳорижий тилларни ўрганиш жараенида ўқувчилар бошқа маданият ташувчиларнинг дунёқараши ва яшаш тарзи тўғрисида маълумотга эга бўлибгина қолмай, балки ўзи учун янги маълумот манбаини топади, янгича фикрлашга ундовчи туртки пайдо бўлади. Натижада ўқувчида умуман янги билим ва қарор қабул қилиш имконияти вужудга келади. Бошқа жаҳон тиллардаги манбаларнинг фанларга мос равишда амалиётга киритиши еш авлодда янги билимлар шаклланиши, улар асосида комплекс тушунчалар пайдо бўлиши учун шароит яратиб беради. Натижада олинган билимлар узоқ муддат сақланиб қолишига олиб келади.

Тушунчанинг изоҳланиши

№	Тушунча	Фанлар			
		Адабиёт	Физика	Киме	Математика
1	Микдор	Умумий тушунча	Модда ўлчови	Модда массаси	Соннинг қиймати
2	Манба	Китоб	Заррача	Модда тури	Хисобланиш бошланиши
3	Тезлик	Сўзлар сони	Харакат микдори	Жараен суръати	Амалий тушунча
4	Манба тури	Шакл	Туртки шакли	Жисм шакли	Жараен ҳолати
5	Таъсирлашиш	Муносабат шакли	Жисмлар жойлашуви	Реакция натижаси	Натижанинг шакли

Ахборот технологияларнинг техник воситаларидан бири компьютер тармоғининг афзалликлари ва муаммоларини кўриб чиқайлик. Биринчисига қуйидагиларни киритсак бўлади: маълумотни тезкор топиш ва етказиб бериш, манба шакли ва ёзилган тили барчага бир хил кўринади, хажм қиймати ўта катта бўлмаслиги. Кейинги томонларига манбанинг тушуниш даражасини аниқлаш иложи йўқлиги, айрим ҳолатда сифати меъёрда бўлмаслиги, ўқувчининг юкмасини назорати олиш иложи йўқлигини киритса бўлади.

Таълим жараенида аниқ фанлардан олинган билимлар асосида ўқувчида умумий тушунча ва дунёқараш кенгайиши содир бўлади. Табиий ҳодисаларнинг сабаблари ва механизмини тушуниши осонлашади, ўзи ва табиат ўртасидаги мувозанат ҳамда таъсирлар ҳақида тушунчаси шаклланишга имконият яратилади.

Табиатдаги ҳодиса ва жараенларни тушуниш ва механизмларни ўрганишда география, киме, биология, ботаника, математика, физика фанларидан олинган билимлар асосида тўғри жавобни топиш мумкин. Шунинг учун ўқитиладиган фанларнинг барчаси бўйича кенгрок билимга эга бўлиш орқали ўқувчининг тайёргарлик даражасини ортишига эришилади.

Хулоса шуки, ўқувчининг руҳий ҳолати ва олинган назарий билимлар амалий қўникма билан биргаликда умумий дунёқарашни шакллантиради. Бу эса биз юқори билимли ва малакали авлод тарбиялашга эришамиз.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати

1. Кирйигитов Б., Тўхтасинов Ш. Новые формы источников: использование и технические возможности/“Ilm-fan va ta’limda innovatsion yondashuvlar, muammolar, takliflar va yecimlar” mavzusidagi 13-sonli Respublika ko’p tarmoqli ilmiy-onlayn konferensiya’asi. Farg’ona, 2021. 30 iyun. 2-қисм. 117-119-бетлар.

2. Кирйигитов Б., Абдувоҳидов А. Тушунчаларнинг комплекс тарзда фойдаданиш аҳамияти/“Ilm-fan va ta’limda innovatsion yondashuvlar, muammolar, taklif va yecimlar” мавзусидаги 14-сонли республика илмий-онлайн конференцияси. Материаллар тўплами. Фарғона, 2021, 30 июл. 1 қисм. 41-44-бет.

3. Кирйигитов Б., Абдуганиев М. Интернет-протокол (IP) является основным протоколом на сетевом уровне модели OSI /Образовательный процесс.-Выпуск №6. – 2018. -32-36 стр.

4. Кирйигитов Б., Кодиров Р. Использование альтернативных видов источников электроэнергии в сельском хозяйстве //Scientific progress. - 2021.- V.2. I.7. - 150-154-бет.